

Lahey Sözleşmesi: Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Varlığın Korunması Sözleşmesi (UNESCO, 1954)

Hague Convention: Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict

Lahey, 14 Mayıs 1954

Yüksek Âkit Taraflar,

Kültürel varlığın son harpler sırasında önemli zararlar gördüğünü, savaş tekniğindeki gelişmeler sebebiyle de gittikçe artan tahrip tehlikesine maruz bulunduğunu müşahede etmiş,

Her millet dünya kültürüne kendinden bir şey katmış olduğu cihetle, hangi millete ait olursa olsun, kültür eserlerine karşı vakî olacak tecavüzlerin bütün insanlığın kültür mamelekine karşı işlenmiş tecavüzler sayılacağına inanmış,

Mevcut kültür mamelekinin muhafazasının bütün dünya milletleri için büyük önem taşıdığını ve bu mamelekin milletlerarası ölçüde korunması gerektiğini müşahede etmiş,

Silahlı Bir Çatışma Hâlinde Kültür Eserlerinin Korunmasına dair olup 1899 ve 1907 La Haye sözleşmeleriyle 15 Nisan 1935 tarihli Washington Paketi'nda tespit edilmiş bulunan prensiplerini rehber edinmiş,

Bu malların korunması hususunda ancak millî ve milletlerarası tedbirlerin tesirli olabilmesi için barış zamanından itibaren teşkilâtlandırılması gereğini düşünmüş,

Kültürel varlığın korunması yolunda mümkün her türlü çareye başvurulmasına karar vermiş bulunmakla, aşağıdaki hükümler hakkında aralarında mutabakata varmışlardır:

Bölüm - I

Korunmaya dair Genel Hükümler

Madde - 1

Kültürel varlıkların tanımı:

Aşağıdaki bildirilenler, menşee veya sahipleri ne olursa olsun; bu Sözleşme bakımından kültürel varlık sayılırlar:

a) Dinî veya laik, mimari, tarihî anıtlarla sanat anıtları, arkeolojik değerlerdeki yerler, bütünü itibarıyla tarihî veya artistik bir alâka arz eden yapı toplulukları, sanat eserleri, elyazmaları, kitap ve başkaca tarihî, artistik veya arkeolojik değer taşıyan eşya, keza yukarıda bildirilen servetlerden mürekkep bilim koleksiyonlarıyla, önemli kitap, arşiv röprodüksiyon koleksiyonları ve emsali gibi milletlerin kültür muamelelerinde büyük önemde yeri olan menkul ve gayrimenkul mallar,

b) Gerçek ve başlıca görevi (a) fıkrasında zikredilen menkûl kültürel varlığı koruma veya teşhirden ibaret olan müze, büyük kitaplık, arşiv deposu gibi binalarla (a) fıkrasında açıklanan menkul kültürel varlığın silahlı bir çatışma hâlinde korunmasına mahsus sığınaklar,

c) (a) (b) fıkralarında tarif edilen kültürel varlığı büyükçe sayıda içine alan ve "anıt merkezleri" denilen merkezler.

Madde - 2

Kültürel varlıkların korunması:

İşbu Sözleşme bakımından kültürel varlığın korunması, bu malların emniyet altına alınmasını ve bunlara riayet edilmesini gerektirir.

Madde - 3

Kültürel varlıkların emniyet altına alınması:

Yüksek Âkit Taraflar, kendi ülkeleri üzerindeki kültürel varlığını silahlı bir çatışmanın önceden tahmin edilebilecek tesirlerine karşı emniyet altına almayı, uygun görecekları tedbirleri ittihaz ederek barış zamanından itibaren hazırlamayı taahhüt ederler.

Madde - 4

Kültürel varlıklara saygı:

1. Yüksek Âkit taraflar, gerek kendi ülkeleri üzerinde gerek diğerk Yüksek Âkit Tarafların ülkelerinde bulunan kültürel varlıklarla bunların korunma tesislerini ve civarlarındaki yerleri, silahlı bir çatışma hâlinde bu eserleri tahribe veya bozulmaya maruz bırakabilecek maksatlar için kullanmaktan sakınmak ve bu mallara karşı her türlü düşmanca davranıştan kaçınmak suretiyle işbu mallara riayeti taahhüt ederler.

2. İşbu maddenin birinci fıkrasında açıklanan taahhütler, ancak askerî bir zaruretin kaçınılmaz hükmü altında ihlâl olunabilir.

3. Yüksek Âkit Taraflar, kültürel varlıkların, her ne yönden olursa olsun, çalınmasını, yağma edilmesini veya kaçırılmasını ve bunlara karşı girişilecek her türlü tahrip fiilini men etmeyi, önlemeyi, icabında bu türlü hareketleri durdurmayı da ayrıca taahhüt ederler. Keza başka bir Yüksek Âkit Tarafın ülkesi üzerinde bulunan menkul kültürel varlıklara el koymaktan sakınırlar.

4. Kültürel varlıklara karşı herhangi bir misilleme hareketine girişmekten sakınırlar.

5. Bir Yüksek Âkit Taraf, başka bir Yüksek Âkit Tarafın 3. maddede bildirilen emniyet altına almak tedbirlerine riayet etmediğı sebebine dayanarak işbu Yüksek Âkit Tarafa karşı 4. madde ile bağlandığı mükellefiyetlerden sıyrılamaz.

Madde - 5

İşgal:

1. Bir Yüksek Âkit Tarafın ülkesini kısmen veya tamamen işgal eden Yüksek Âkit Taraflar, işgal altındaki ülkenin yetkili millî makamlarınca kendi kültürel varlıklarının emniyete alınması ve muhafazası yolunda gösterilecek gayretleri imkân nispetinde destekleyeceklerdir.

2. İşgal altındaki ülkede bulunan veya harp harekâtı yüzünden hasara uğramış bazı kültürel varlıkların muhafazası için acil bir müdahale gerektiğı ve yetkili millî makamlar bu müdahaleyi üstüne almadığı takdirde işgal idaresi millî idare ile sıkı işbirliğı ederek imkân nispetinde en mübrem muhafaza tedbirlerini alacaktır.

3. Bir mukavemet hareketi mensuplarınca kendi meşru hükümetleri sayılan herhangi bir Yüksek Âkit Taraflar Hükümeti, imkân buldukça işbu Sözleşmenin kültürel varlıklara riayet edilmesiyle ilgili hükümlerine uymak mecburiyeti hususuna mukavemet hareketi mensuplarının dikkatini çekecektir.

Madde - 6

Kültürel varlıkların işaretlenmesi

16. madde hükümleri gereğince kültürel varlık, bunların teşhisini kolaylaştıracak açık işaretlerle belirtilebilecektir.

Madde - 7

Askerî yönden alınacak önlemler

1. Yüksek Âkit Taraflar, barış zamanlarından itibaren askerî kıtalarına ait nizamname ve talimatnamelere, işbu Sözleşmeye riayet edilmesini sağlayacak hükümler vazetmeyi ve keza barış zamanından itibaren silâhlı kuvvetleri mensuplarında, bütün, milletlerin kültürüne ve kültürel varlıklara karşı bir saygı zihniyeti uyandırmayı taahhüt ederler.

2. Yüksek Akit Taraflar, barış zamanından itibaren silâhlı kuvvetleri bünyesinde, görevi kültürel varlıklara karşı saygılı, davranılmasına nezaret etmek ve bu malların muhafazası ile vazifeli mülkî makamlarla işbirliği etmek olan servisler veya mütehassis memurlar yetiştirmeyi veya ihdas etmeyi taahhüt ederler.

Bölüm - II Özel korunma

Madde - 8 Özel korunma altına alma

1. Silahlı bir çatışma hâlinde menkul kültürel varlıkların muhafazasına mahsus sayısı mahdut bir kısım sığınak, anıt merkezleri ve büyük önem taşıyan başlıca gayrimenkul mallar özel koruma altına alınabilirler; ancak bunların:

a) Büyük bir endüstri merkezinden ve bir hava alanı, bir radyo istasyonu, millî müdafaa hizmetinde çalışan bir müessese, önemlice bir liman veya bir demiryolu istasyonu yahut büyük bir ulaştırma yolu gibi hassas bir nokta teşkil eden herhangi mühim bir askerî hedeften gereği kadar uzak bir mesafede bulunması;

b) Askerî maksatlar uğrunda kullanılmaması şarttır.

2. Keza, yeri neresi olursa olsun, her türlü ihtimale göre bombardımanlardan zarar görmeyecek şekilde inşa edilmiş olmak şartıyla, menkul kültürel varlıkların muhafazasına mahsus bir sığınak dahi özel koruma altına alınabilir.

3. Bir anıt merkezi, velev transit de olsa, askerî efrat veya malzeme nakliyatında kullanıldığı takdirde askerî maksatlara hizmet eder sayılır. İçinde askerî harekât, askerî efradın toplanması veya harp malzemesi imalâtı ile doğrudan doğruya ilgili faaliyetler cereyan eden merkezler için de aynı hüküm caridir.

4. Birinci fıkrada yazılı kültürel varlıklardan birinin sırf bu işe tahsis olunmuş silahlı muhafızlar tarafından nezaret altında tutuluşu veya bu kültürel varlık civarında umumi asayişini korumakla mükellef normal zabıta kuvvetlerinin bulunuşu hâlinde burası askerî maksatlar için kullanılmış sayılmaz.

5. İşbu maddenin birinci fıkrasında sayılan kültürel varlıklardan biri, bu fıkranın kastettiği manada, ehemmiyeti olan bir askerî hedef civarında bulunursa, ilgili Yüksek Akit Taraf, silahlı bir çatışma hâlinde bahis konusu hedefi kullanmayacağını ve bilhassa bu hedefin bir hava alanı, bir liman veya bir demiryolu istasyonu olması hâlinde, bu yerlerde her türlü seyrüsefer faaliyetini başka yere sevk edeceğini taahhüt ederse, sözü geçen mahal de özel koruma altına alınabilir. Bu takdirde seyrüsefer faaliyetlerinin başka yere sevk edilmesini barış zamanından itibaren düzenlemek icap eder.

6. Kültürel varlık, “özel koruma altında bulunan kültürel varlık milletlerarası sicili”ne kaydedilmekle özel koruma altına alınırlar. Bu kaydın icrası ancak işbu Sözleşme hükümleri dairesinde ve bu Sözleşmenin tatbikatıyla ilgili Tüzükte bildirilen şartlar altında mümkün olabilir.

Madde - 9 Özel koruma altındaki kültürel varlıkların dokunulmazlığı

Yüksek Akit Taraflar, milletlerarası sicile kaydedilmelerinden itibaren özel koruma altına alınan kültürel varlıklara karşı her türlü tecavüz hareketinden sakınmak ve 8. maddenin 5. fıkrasındaki hâller müstesna olmak üzere bu malları ve civarlarını herhangi askerî maksatlarda kullanılmaktan kaçınmak suretiyle bunların dokunulmazlığını temini taahhüt ederler.

Madde - 10

İşaretleme ve denetleme

Silahlı bir çatışma, sırasında özel koruma altında bulunan kültürel varlık 16. maddede açıklanan belirtici işaretle teçhiz edilecek ve tatbikat tüzüğünde belirtildiği gibi, milletlerarası bir denetlemeye açık tutulacaktır.

Madde - 11

Dokunulmazlığın kaldırılması

1. Yüksek Âkit Taraflardan biri, özel koruma altına alınan bir kültür varlığı hakkında 9 ncu maddedeki taahhütlerini ihlâl edecek bir harekette bulunduğu takdirde hasım taraf, bu ihlâl keyfiyetinin devamı müddetince, ilgili malın dokunulmazlığına riayet mecburiyetinden kurtulmuş olur. Şu kadar ki, mümkün oldukça ve önceden bu ihlâl hareketine makûl bir müddet içinde son verilmesini talep eder.

2. İşbu maddenin birinci fıkrasında yazılı hâl dışında, özel korunma altındaki bir kültür malın dokunulmazlığı ancak sakınılmayacak bir askerî zarureti devamı süresince kaldırılabilir. İşbu zaruret hâline, ancak bir tümen veya önemce buna eşit veya daha üstün bir askerî teşekkül kumandanlığınca hükmedilebilir. Durumun imkân bıraktığı bütün hâllerde, dokunulmazlığın kaldırılacağı hususu hasım tarafa yeteri kadar önceden ihtar olunur.

3. Dokunulmazlığı kaldırılan taraf, mümkün olan en kısa zamanda, yazılı olarak ve mucip sebepleri açıklanmak suretiyle keyfiyetten, tatbikat tüzüğünde adı geçen Kültür Varlıkları Genel Komiserine bilgi vermek mecburiyetindedir.

Bölüm - III

Kültürel varlıkların nakliyatı

Madde - 12

Özel koruma altına alınan nakliyat

1. Münhasıran kültürel varlıkların gerek ülke içinde gerekse başka ülkeye nakli, ilgili Yüksek Âkit Tarafın isteği üzerine, Tüzükte açıklanan şartlar içinde özel koruma altında yapılır.

2. Özel koruma altındaki nakil, 16 ncı maddede açıklanan belirtici işareti taşıy ve tatbikat tüzüğünde bildirilen milletlerarası murakabe altında yapılır.

3. Yüksek Âkit Taraflar, özel koruma altında yapılan nakliyata karşı herhangi düşmanca bir harekete girişmekten tevakki ederler.

Madde - 13

Müstacel hâllerde nakliyat

1. Şayet bir Yüksek Âkit Taraf, bazı kültürel varlığının emniyetini başka bir yere nakillerini gerektirdiğini ve durumun, bilhassa bir silahlı çatışma başlangıcında, 12. maddede açıklanan işlemin tatbikini imkânsız kılacak bir müstaçeliyet arz ettiğini mütalaa ederse, bu nakliyata 15 nci maddede bildirilen belirtici işaret konabilir, yeter ki, evvelce bu nakliyat için 12 nci madde uyarınca bir dokunulmazlık hakkı istenmiş ve bu talep reddedilmemiş olsun. Mümkün oldukça bu nakliyat hakkında hasım taraflara bilgi verilir. Başka bir memleket ülkesine doğru yapılan nakliyata dokunulmazlık hakkı açıkça tanınmamışsa hiç bir suretle belirtici işaret konulamaz.

2. Yüksek Âkit Taraflar, bu maddenin 1 nci fıkrasında sözü edilen belirtici işaretlerle işaretlenmiş nakliyatta yönetilebilecek düşmanca hareketlere karşı bunları korumak için mümkün olan gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde - 14

Müsadere, zapt ve iğtinam dokunulmazlığı

1. Müsadere, zapt ve iğtinam dokunulmazlığından:

- a) 12. veya 13. maddelerde sözü edilen korumadan istifade eden kültürel varlık,
  - b) Münhasıran bu malların nakline tahsis edilmiş olan taşıtlar faydalanırlar.
2. İşbu madde, araştırma ve murakabe haklarını hiç bir suretle takyit etmez.

Bölüm - IV

Personel

Madde - 15

Personel:

Kültürel varlıkların korunması ile vazifelendirilen personele, emniyet icaplarının gerektirdiği ölçüde ve bu malların menfaati icabı saygı gösterilecektir; bunlar, hasım tarafın eline düştüğü takdirde, koruma ile mükellef buldukları kültür varlığı da hasım tarafın eline geçtikten sonra dahi vazifelerini görmeğe devam edebilmelidirler.

Bölüm - V

Belirtici işaret

Madde - 16

Sözleşmenin işareti

1. Sözleşmenin belirtici işareti, uç tarafı sivri, çaprazlama çivit mavisi - beyaz bir armadan ibarettir. (Köşebentlerinde biri, armanın uç tarafına tatbik edilmiş çivit mavisi bir kare ile bunun üst tarafına resmedilmiş yine çivit mavisi bir üçgenden mürekkep bir arma kare ile üçgen her iki yanda birer beyaz üçgen meydana getirirler.)

2. Bu işaret tek olarak veya 17. maddede bildirilen şartlar altında, bir üçgen teşkil edecek şekilde üç kere tekrarlanmış olarak kullanırlar.

Madde - 17

İşaretin kullanılması

1. Üç kere tekrarlanan işaret ancak:

- a) Özel koruma altında bulunan gayrimenkul kültürel varlık,
- b) 12 nci ve 13 ncü maddelerde açıklanan şartlara uygun olarak kültürel varlığın nakliyatı,
- c) Tatbik Tüzüğü'nde yazılı şartlara uygun olarak meydana getirilmiş sığınakları, belirtmek için kullanılabilir.

2. Tek olarak işaret ancak :

- a) Özel koruma altında bulunmayan kültürel varlığın,
- b) Tatbikat Tüzüğü uyarınca kontrol vazifesiyle mükellef şahıslar,
- c) Kültürel varlığın korunması ile vazifeli personeli,
- d) Tatbikat Tüzüğü'nde açıklanan kimlik kartlarını belirtmek için kullanılabilir.

3. Silahlı bir çatışma, sırasında belirtici işareti, işbu maddenin evvelki fıkralarında bildirilen hâller dışında ya da bu işarete benzeyen her hangi başka işareti kullanmak yasaktır.

4. Gayrimenkul bir kültür varlığı üzerine belirtici işareti konulabilmesi için, aynı zamanda bu binaya ilgili Yüksek Âkit Tarafın yetkili makamınca resmen tarihlenmiş ve imzalanmış bir izinnamenin de asılması şarttır.

Bölüm - VI

Sözleşmenin tatbik sahası

Madde - 18

Sözleşmenin tatbiki

1. Barış zamanından itibaren yürürlüğe girecek olan hükümler dışında iş bu Sözleşme, ilân edilmiş bir harp veya Yüksek Âkit Taraflardan ikisi veya daha fazlası arasında zuhur edecek silahlı bir çatışma hâlinde, harp hâli bunlardan biri veya birkaçı tarafından kabul edilmemiş dahi olsa tatbik edilecektir.

2. Sözleşme keza Yüksek Âkit Taraflardan birine ait ülkenin kısmen veya tamamen işgalini tazammun eden bütün hâllerde, bu işgal hiç bir askerî mukavemetle karşılanmamış dahi olsa tatbik edilecektir.

3. Şayet çatışma hâlinde devletlerden biri bu Sözleşmeye taraf değil ise, taraf bulunan devletlerden yine aralarındaki münasebetlerde Sözleşme ile bağlı kalacaklardır. Keza taraf olmayan devlet işbu Sözleşme hükümlerini kabul ettiğini beyan eder ve bu hükümleri tatbik ederse taraf devletler bu devlete karşı da Sözleşme hükümleri ile bağlı kalacaklardır.

Madde - 19

Milletlerarası mahiyette olmayan çatışmalar

1. Milletlerarası mahiyette olmayıp Yüksek Âkit Taraflardan birinin ülkesinde silahlı bir çatışma hâlinde, hasım taraflardan her biri, bu Sözleşmenin hiç değilse kültürel varlıkna karşı saygılı bulunmasıyla ilgili hükümlerine riayetle mükellef olacaklardır.

2. Çatışmada hasım taraflar, özel anlaşma yoluyla işbu Sözleşmenin diğer hükümlerinden bir kısmını veya tamamını yürürlüğe koymağa gayret edeceklerdir.

3. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı bu yolda, çatışan hasım taraflara hizmetlerini sunabilir.

4. Yukarıdaki hükümlerin tatbiki, çatışan hasım tarafların hukukî durumu üzerinde hiç bir suretle müessir olmayacaktır.

Bölüm - VII

Sözleşmenin tatbiki

Madde - 20

Tatbikat tüzüğü

İşbu Sözleşmenin tatbik usûlleri, Sözleşmenin bir parçasını teşkil eden Tatbikat Tüzüğü'nde tayin edilmiştir.

Madde - 21

Koruyucu devletler

İşbu Sözleşme ile Tatbikat Tüzüğü, hasım tarafların menfaatlerini korumakla mükellef koruyucu devletlerin yardımıyla tatbik edilecektir.

Madde - 22

Ulaştırma yolu

1. Koruyucu devletler, kültürel varlığının menfaati bakımından faydalı telâkki edecekleri bütün hâllerde; bilhassa, işbu Sözleşmenin veya Tatbikat Tüzüğü'nün ihtiva ettiği hükümlerin icra veya

tefsirinde hasım taraflar arasında anlaşmazlık zuhur ettiği takdirde, dostane teşebbüslerde bulunurlar.

2. Bu maksatla, koruyucu devletlerden her biri, taraflardan birinin veya Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürünün müracaatı üzerine ya da kendiliğinden, hasım taraflar temsilcilerinin ve bilhassa kültürel varlığını koruma ile mükellef makamların muhtemelen uygun düşecek tarafsız bir memleket topraklarında toplanmalarını teklif edebilir. Hasım taraflar, kendilerine yapılacak toplantı tekliflerini müspet sonuçlandırmak zorundadırlar. Koruyucu devletler, tarafsız bir devletten seçilen veya Birleş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürünce tavsiye olunan bir şahsiyetin bu toplantıya başkanlık etmek üzere davetini hasım tarafların tasvibine sunar.

Madde - 23

UNESCO'nun yardımı

1. Yüksek Âkit Taraflar, kendi kültür varlığının korunmasını teşkilâtlandırmak veya işbu Sözleşme ve Tüzüğün tatbikatından doğacak herhangi başka bir meseleyi hâletmek üzere Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı'ndan teknik yardım talep edebilirler. Teşkilât, programının ve imkânların çerçevesi içinde bu yardımı yapar.

2. Teşkilât bu konuda Yüksek Âkit Taraflara kendiliğinden tekliflerde bulunmak yetkisine sahiptir.

Madde - 24

Özel anlaşmalar

1. Yüksek Âkit Taraflar, ayrıca halletmeyi faydalı mütalaa ettikleri her meselede özel anlaşmalar akit edebilirler.

2. Bu Sözleşmenin kültürel varlık ve bunlara tahsis edilmiş memurlara sağladığı himayeyi azaltacak mahiyette hiç bir özel anlaşma yapılamaz.

Madde - 25

Sözleşmenin yayılması

Yüksek Âkit Taraflar, barış ve silahlı çatışma zamanında işbu Sözleşme ile Tatbikat Tüzüğü metinlerinin kendi memleketinde mümkün olan en geniş çevrelere yayılmasını temin ile mükellef ederler, Bilhassa bu metinleri, esasları bütün milletçe ve bhusus silahlı kuvvetler ve kültürel varlığının korunmasına memur vazifelilerce anlaşılacak surette askerî ve mümkünse sivil eğitim programlarına almayı da taahhüt ederler.

Madde - 26

Tercüme ve raporlar

1. Yüksek Âkit Taraflar, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürü vasıtası ile işbu Sözleşmenin ve Tatbikat Tüzüğü'nün resmî tercümelerini birbirine bildirirler.

2. Bundan başka, en az dört yılda bir defa bu Sözleşme ile Tüzüğünün tatbikiyle ilgili olarak kendi idarî makamlarınca alınmış, hazırlanmakta olan veya alınması düşünülen tedbirlere müteallik bildirilmesini faydalı bulacakları bilgileri havi bir raporu Genel Müdürüne gönderir.

Madde - 27

Toplantılar

1. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürü, İcra Konseyi'nin tasvibi ile Yüksek Âkit Taraflar temsilcilerini toplantılara çağırabilir. Genel Müdür, Yüksek Âkit Taraflardan en az beşte birinin talebi üzerine bu çağırmaı yapmakla, mükelleftir.

2. Toplantının, işbu Sözleşme ile Tatbikat Tüzüğü'nün tevdi ettiği diğer vazifelerine halel gelmemek şartıyla, bu Sözleşme ile Tatbikat Tüzüğü'nün tatbikiyle ilgili meseleleri incelemek ve bu konuda tavsiyelerde bulunmak görevleri vardır.

3. Toplantı, Yüksek Âkit Tarafların ekseriyeti temsil edilmiş olduğu takdirde ve 39 ncu madde uyarınca Sözleşme ile Tatbikat Tüzüğü'nün yeniden gözden geçirebilirler.

Madde - 28 Cezalar

Yüksek Âkit Taraflar işbu Sözleşmeyi ihlâl eden veya bu yolda bir emir veren kimsenin, hangi millettten olursa olsun, araştırılarak ceza hukuk ve disiplin cezalarına çaptırılmaları için kendi ceza hukuku sistemleri çerçevesi içinde gereken bütün tedbirler almayı taahhüt ederler.

Son Hükümler

Madde - 29 Dilekler

1. İşbu Sözleşme, İngilizce, İspanyolca, Fransızca ve Rusça olarak tespit edilmiş olup her dört metin de aynı derecede muteberdir.

2. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı, Genel Konferansının diğer resmî dillerine de tercüme yapılacaktır.

Madde - 30 İmza

İşbu Sözleşme 14 Mayıs 1954 tarihini taşıyacak ve 21 Nisan-14 Mayıs 1954 tarihleri arasında La Haye'de toplanmış olan konferansa davet edilmiş bulunan bütün devletlerin imzalarına 31 Aralık 1954 tarihine kadar açık tutulacaktır.

Madde - 31 Tasdik

1. İşbu Sözleşme, imza eden devletlerin anayasa usullerine uygun olarak tasdiklerine sunulacaktır.

2. Tasdik belgeleri Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürüne tevdi olunacaktır,

Madde - 32 Katılma

Yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren işbu Sözleşme, 30 ncu maddede zikredilen ve bu Sözleşmeden imzası bulunmayan bütün devletlerin ve keza Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı İcra Konseyince iştirake davet edilen herhangi başka bir devletin katılmasına açık bulunacaktır.

Madde - 33 Yürürlüğe girme

1. İşbu Sözleşme, beş tasdik belgesinin tevdi tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.
2. Müteakiben her Yüksek Âkid Taraf için yürürlüğe girme; bu akidin tasdik belgesini tevdi tarihinden itibaren üç ay sonradır.
3. 18 ve 19 ncu maddelerde yazılı durumlar, hasım taraflarca muhasematın veya işgalin başlamasından evvel veya sonra tevdi olunacak tasdik ve katılma belgelerine hemen yürürlük hükmünü verirler. Bu hâllerde Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürü, 38 nci maddede yazılı tebligatı, en süratli yoldan yapar.

Madde - 34

Sözleşme hükümlerinin fiilen tatbik mevkiine konulması

1. Yürürlüğe girmesi tarihinde Sözleşmeye taraf devletler, kendilerine ait olan hususlarda Sözleşmenin altı ay zarfında fiilen tatbik mevkiine konulması için gereken bütün tedbirleri alacaklardır.
2. Bu müddet, tasdik veya katılma belgesini işbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden sonra tevdi edecek bütün devletler için, tasdik veya katılma belgelerini tevdi tarihinden başlamak üzere altı ay olacaktır.

Madde - 35

Sözleşmenin ülke bakımından şümulü

Her Yüksek Âkit Taraf, Sözleşmeyi tasdik veya buna katılma sırasında ya da bundan sonraki herhangi bir zamanda, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürüne tevcih olunacak bir tebliğ ile işbu Sözleşmenin, milletlerarası münasebetleri idare ettiği ülkelerin tamamına veya yalnız bir kısmına şâmil olacağını bildirebilirler. Bu tebliğ, alınmasından itibaren üç ay sonra hükümlülük kazanır.

Madde - 36

Sözleşmenin önceki Sözleşmelerle münasebeti

1. Kara harplerine mahsus kanunlarla teamülleri (IV) ve harp hâlindeki deniz kuvvetleri bombardımanları (IX) ile ilgili gerek 29 Temmuz 1899, gerekse 18 Ekim 1907 tarihli La Haye Sözleşmeleri ile bağlı olup işbu Sözleşmeye taraf bulunan devletler arasındaki münasebetlerde işbu Sözleşme, yukarıda bildirilen (X) sayılı Sözleşme ile keza (IV) sayılı Sözleşme bağlı tüzük hükümlerini tamamlar ve (IX) sayılı Sözleşmenin 5 nci maddesinde açıklanan işaret yerine işbu Sözleşmenin 16 ncı maddesinde sözü edilen belirtici işareti - bu işaretin kullanılmasına Sözleşme ve Tatbikat Tüzüğü'nde yazılı bütün hâllerde muteber olmak üzere - ikame eder.

Madde - 37

Sona erdirme

1. Yüksek Âkit Taraflardan, her biri, kendi adına veya milletlerarası münasebetlerini idare ettiği ülke adına işbu Sözleşmeyi sona erdirebilir.

2. Sona erdirme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürüne tevdi olunacak yazılı bir belge ile bildirilir.

3. Sona erdirme, buna dair belgenin alınması tarihinden bir yıl sonra muteber olur. Ancak bu bir yılın hitamı sırasında sona erdiren taraf silahlı bir çatışmaya girmiş bulunuyorsa, sona erdirme hükmü, çatışma sonuna ve herhalde kültürel varlığının ülkesine iadesi muameleleri tamamlayıncaya kadar durur.

Madde - 38
Tebliğler

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürü, gerek 30 ve 32 nci maddelerde gösterilmiş devletleri gerekse Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'nı her türlü tasdik, satılma veya 31, 32 ve 39 ncu maddelerde yazılı kabul belgelerinin kendisine tevdiinden, keza 35, 37 ve 39 ncu maddelerde yazılı bildirme ve sona erdirmelerinden haberdar eder.

Madde - 39
Sözleşmenin ve Tatbik Tüzüğü'nün yeniden gözden geçirilmesi

1. Yüksek Âkit Taraflardan her biri, işbu Sözleşme ile Tatbik Tüzüğü'ne dair tadilat teklifinde bulunabilir. Bu suretle yapılacak tadilat teklifi, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürüne bildirilir. Genel Müdür de muaddel metinleri Yüksek Âkit Taraflara göndererek kendilerinden:

- a) Bir konferans toplanarak teklif olunan tadillerin tetkikini arzu edip etmediklerinin,
- b) Veya teklif edilen tadilatı, konferans toplanmasına lüzum kalmadan kabul etmek fikrinde olup olmadıklarının,
- c) Ya da konferans toplanmasına hacet olmaksızın tadil tekliflerini reddetmeyi düşünüp düşünmediklerinin dört ay zarfında bildirilmelerini ister.

2. Genel Müdür, bu maddenin birinci fıkrasıyla ilgili olarak alacağı cevapları bütün Yüksek Âkit Taraflara bildirir.

3. Bütün Yüksek Âkit Taraflar, işbu maddenin birinci fıkrasının (b) şıkkına uygun olarak gösterilen müddet zarfında görüşlerini Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürüne açıkladıkları ve teklif olunan tadilatı bir konferans toplanmasına lüzum olmaksızın kabul fikrinde bulduklarını bildirdikleri takdirde, Genel Müdür, 38 nci madde uyarınca bu karara dair tebligatı yapar. Tadil, işbu tebligat tarihinden 90 gün sonra bütün Yüksek Âkit Taraflar hakkında muteber olur.

4. Genel Müdür, Yüksek Âkit Tarafların üçte birinden, fazlasınca talep vaki olduğu takdirde, tadilat tekliflerinin incelenmesi için Yüksek Âkit Tarafları konferansa çağırır.

5. Bundan evvelki fıkrada bildirilen usûle tâbi olmak üzere Sözleşmede veya Tatbikat Tüzüğü'nde yapılacak tadiller; Yüksek Âkit Tarafların konferansta hazır bulunacak temsilcilerince ittifakla ve keza Yüksek Âkit Tarafların her biri tarafından ayrı ayrı kabul edilmedikçe yürürlüğe giremez.

6. Dördüncü ve beşinci fıkralarda gösterilen konferansta karar altına alınmış Sözleşme ve Tatbik Tüzüğü tadillerinin Yüksek Âkit Taraflarca kabulü, bu yolda resmî bir belgenin Birleşmiş Milletler Eğitim; Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürüne tevdiî suretiyle yapılır.

7. İşbu Sözleşmeye ve Tatbik Tüzüğü'ne ait tadillerin yürürlüğe girmesinden sonra, işbu Sözleşme ve Tatbik Tüzüğü'nün yalnız bu suretle tadile uğrayan metni tasdiğe veya katılmaya açık bulunacaktır.

Madde - 40
Tescil

Birleşmiş Milletler Şartı'nın 102 nci maddesi gereğince işbu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı Genel Müdürünün müracaatı üzerine Birleşmiş Milletler Sekreterliğince tescil olunacaktır.

İşbu Sözleşme aşağıda imzaları bulunan yetkililer tarafından imzalanmıştır.

La Haye'de 14 Mayıs 1954 tarihinde bir tek nüsha hâlinde hazırlanmış olup işbu nüsha Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı arşivlerinde muhafaza edilecek ve aslına

uygun musaddak örnekleri 30 ve 32 nci maddelerde gösterilen bütün devletlerle Birleşmiş Milletler Teşkilâtına tevdi olunacaktır.

Türkiye'nin taraf olduğu bu mevzuat Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.